

جمهوری اسلامی ایران

شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران
مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران
معاونت پژوهش

عنوان

نقش تنبیه و تعزیر در تربیت کودک و حدود آن در فقه امامیه

استاد راهنما

سرکار خانم الناز جهان پور

نگارنده

نسرین معتمدی نیا

سال تدوین

۱۴۰۳

جمهوری اسلامی ایران

شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران
مرکز مدیریت حوزه علمیه خواهران
معاونت پژوهش

عنوان

نقش تنبیه و تعزیر در تربیت کودک و حدود آن در فقه امامیه

استاد راهنما

سرکار خانم الناز جهان پور

نگارنده

نسرین معتمدی نیا

سال تدوین

۱۴۰۳

تحمیدیه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا يَبْلُغُ مِدْحَتَهُ الْقَائِلُونَ، وَلَا يُحْصَى نِعَمَاهُ الْعَادُونَ، وَلَا يُؤَدَّى حَقُّهُ الْمُجْتَهِدُونَ، الَّذِي لَا يُدْرِكُهُ
بَعْدُ الْهِمَمُ، وَلَا يَنَالُهُ غَوْصُ الْفِطَنِ، الَّذِي لَيْسَ لَصِفَتِهِ حَدٌّ مَحْدُودٌ، وَلَا نَعَتْ مَوْجُودٌ، وَلَا وَقْتُ مَعْدُودٌ، وَلَا أَجَلٌ
مَمْدُودٌ. فَطَرَ الْخَلَائِقَ بِقُدْرَتِهِ، وَنَشَرَ الرِّيحَ بِرَحْمَتِهِ، وَوَدَّ بِالْصُّخُورِ مَيِّدَانَ أَرْضِهِ.

سپاس خدای را که حق ستایشش بالاتر از حد ستایشگران است، و نعمت‌هایش مافوق اندیشه
شمارش‌گران، حق جویان کوشا از ادای حقش ناتوانند، و همت‌های دور پرواز آدمیان از درک و احاطه
به مقام شامخش نارسا، و حوزه اعلای ربوبی‌اش از نفوذ هشیاری هشیاران بدور. صفات ذات پاکش به
مقیاسات و حدود برنیاید، و هیچ ترسیم و تصویری مشخصش نسازد، اوصاف جلال و جمالش فراسوی
زمان است و ماورای برهه‌های معدود و مدت‌های محدود. با قدرت متعالی‌اش هستی به مخلوقات
بخشید، و بادهای جان‌فزا برحمتش وزیدن گرفت، و حرکات مضطرب زمین را با نصب کوه‌های سر
برافراشته تعدیل فرمود.

تقدیم به

چشمه جوشان کوثر، حوراء الإنسیه، عصمت الله الکبری،

حضرت فاطمه زهرا- سلام الله علیها-

که فیض حقّ در وجود مقدّس ایشان جاری

و نسل نبیّ خاتم- صلی الله علیه و آله- در کوثر وجود مبارکشان استقرار و تداوم یافت.

۹۳- طریحی، فخرالدین بن محمد، مجمع البحرين، احمد اشکوری، چاپ سوم، تهران، مکتبه المرتضویه، ۱۳۷۵ ش.

۹۴- طوسی، محمد بن الحسن، المبسوط فی فقه الامامیه، چاپ سوم، تهران، مکتبه المرتضویه، ۱۳۸۷ ه.ق.

۹۵- _____، مؤسسه النشر الاسلامی، قم، ۱۴۲۸ ق.

۹۶- _____، النهایه، بیروت، دارالکتب العربی، ۱۴۰۰ ق.

۹۷- _____، تفسیر التبیان، بیروت، دار إحياء التراث العربی، ۱۳۷۶ ق.

۹۸- _____، الخلاف، تحقیق: علی خراسانی، جواد شهرستانی، چاپ اول، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۷ ه.ق.

۹۹- _____، اخلاق ناصری، چاپ پنجم، تصحیح: مجتبی مینوی، تهران، خوارزمی، ۱۳۷۴.

۱۰۰- طبرسی، ابوعلی الفضل بن الحسن، تفسیر مجمع البیان، بیروت، دارالفکر، ۱۴۱۴ ق.

۱۰۱- العاملی، زیدالدین بن علی، مسالک الإفهام، قم، مؤسسه المعارف الاسلامی، ۱۴۲۵ ق.

۱۰۲- _____، منیه المرید فی آداب المفید و المستفید، قم، مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۰۹ ق.

۱۰۳- _____، روض الجنان فی شرح الارشاد الازهان، بیروت، مؤسسه آل البيت لاحیاء التراث، ۱۴۰۴ ق.

۱۰۴- _____، الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیه، چاپ اول، قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه، ۱۴۱۲ ق.

۱۰۵- غروی نائینی، میرزا محمدحسین، فوائد الاصول، تقریر محمد کاظمی، چاپ اول، قم، مؤسسه انتشارات اسلامی، ۱۴۰۶ ق.

۱۰۶- فاضل لنکرانی، محمد، تفصیل الشریعه فی شرح تحریر الوسیله، قم، مرکز فقه ائمه اطهار (علیهم السلام)، ۱۴۲۲ ق.

۱۰۷- _____، جامع المسائل، قم، امیرالعلم، بی تا.

۱۰۸- _____، القواعد الفقهیّه، قم، مرکز فقه ائمه اطهار (علیهم السلام)، ۱۴۲۵ ق.

۱۰۹- الفراهیدی، خلیل بن أحمد، العین، چاپ دوم، مؤسسه دارالهجره، ایران، ۱۴۰۹ ه.ق.

۱۱۰- فیض کاشانی، محسن، المحجّه البیضاء، قم، دفتر انتشارات اسلامی.

۱۱۱- فیومی، احمد بن محمد، المصباح المنیر، قم، چاپ دوم، مؤسسه دار الهجرة، ۱۴۱۴ ه.ق.

- ۱۱۲- _____، بیروت، المكتبة العلمية، بی تا.
- ۱۱۳- فیروزآبادی، محمد بن یعقوب، القاموس المحيط، چاپ اول، بیروت، دار الکتب العلمیه، ۱۴۱۵ ق.
- ۱۱۴- کریمی جهرمی، علی، الدر المنضود فی احکام الحدود (تقریرات درس فقه آیت الله گلپایگانی)، قم، دارالقرآن الکریم، ۱۴۱۲ ق.
- ۱۱۵- کرکی، علی بن الحسین، جامع المقاصد، قم، مؤسسه آل البيت (علیهم السلام)، لایهات التراث، ۱۴۰۸ ق.
- ۱۱۶- کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۴۰۷ ق.
- ۱۱۷- مظفر، محمدرضا، اصول الفقه، تهران، دارالفکر، ۱۳۸۶.
- ۱۱۸- مرعشی نجفی، شهاب الدین، احکام السرقة علی ضوء القرآن و السنة، قم، کتابخانه آیت الله مرعشی، ۱۴۲۴ ق.
- ۱۱۹- موسوی اردبیلی، عبدالکریم، فقه الحدود و التعزیرات، چاپ دوم، قم، مؤسسه النشر الجامعه المفید، دارالاضواء، ۱۴۲۸ ق.
- ۱۲۰- موسوی بجنوردی، حسن، القواعد الفقهیه، قم، دارالکتب العلمیه، ۱۳۸۹ ق.
- ۱۲۱- موسوی گلپایگانی، محمدرضا، الدر المنضود فی احکام الحدود، قم، دارالقرآن الکریم، ۱۴۱۲ ق.
- ۱۲۲- _____، مجمع المسائل، قم، دارالقرآن الکریم، ۱۴۰۹ ق.
- ۱۲۳- مروارید، علی اصغر، سلسله الینایع الفقهیه، بیروت، مؤسسه فقه الشیعه، ۱۴۱۰ ق.
- ۱۲۴- مجلسی، محمداقبر، بحار الأنوار، چاپ چهارم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۹.
- ۱۲۵- _____، حدود، قصاص و دیات، مترجم: علی فاضل، قم، مؤسسه نشر آثار اسلامی، ۱۳۶۳.
- ۱۲۶- _____، چاپ چهارم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۸۹.
- ۱۲۷- _____، مرآت العقول، قم، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۴ ق، ص ۴۱۶.
- ۱۲۸- نجاشی، احمد بن علی، رجال نجاشی، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۰۷ ه ق.
- ۱۲۹- نجفی، محمد حسن، جواهر الکلام، چاپ هفتم، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۰۸ ق.
- ۱۳۰- نوری (محدث نوری)، میرزا حسین، مستدرک الوسائل، مؤسسه آل البيت (علیهم السلام)، قم، ۱۴۰۸ ق.

- منابع انگلیسی

۱۳۱- امانوئل کانت، تعلیم و تربیت (اندیشه‌هایی در آموزش و پرورش)، چاپ چهارم، ترجمه: غلامحسین شکوهی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۴.

۱۳۲- هایم گینات، رابطه بین والدین و کودکان، ترجمه: سیاوش حبیبی، تهران، انتشارات اطلاعات، بی تا.

۱۳۳- تی بی شیرد، آموزش و پرورش زنده، مترجم: احمد آرام، تهران، سروش - سازمان ملل، ۱۳۷۵.

- مقالات

۱۳۴- ابوالقاسمی، شهنام و تمنّا داوودی، مقاله «تنبیه از دیدگاه روانشناسی و اسلام»، اسلام پژوهش‌های تربیتی، ۱۳۸۹.

۱۳۵- آهنگرن، محمد رسول، مقاله «محدوده مجاز تنبیه‌بدنی کودکان از منظر روایات اهل بیت (علیهم السلام)»، فصلنامه علوم حدیث، سال چهارم، شماره سوم.

۱۳۶- برهانی، محسن، مقاله «گستره تنبیه بدنی اطفال بوسیله والدین از منظر قانون و فقه»، فصلنامه حقوق دانشکده حقوق و علوم سیاسی، پاییز ۱۳۹۱، شماره ۳.

۱۳۷- بناری، علی همت، مقاله «نگاهی به تعامل فقه و تربیت با تأکید بر نقش فقه در تربیت، مجله معرفت، ۱۳۸۱، شماره ۵۷.

۱۳۸- جعفری، زینب، مقاله «رفتار پیامبر- صلی الله و علیه و آله- با کودکان» مجله طوبی، شماره ۱۰، ۱۳۸۵.

۱۳۹- حسینی، محمد، مقاله «حدود و تعزیرات (قلمرو، انواع، احکام)»، فصلنامه حقوق دانشگاه تهران، دوره ۳، ۱۳۸۷، شماره ۱.

۱۴۰- حجتی، محمدباقر، مقاله «شرائط و کارائی تنبیه در تربیت کودک و نوجوان»، نشریه حوزه و دانشگاه، شماره ۴۰، ۱۳۸۳.

۱۴۱- سلطانی، یوسف علی، مقاله «جواز فقهی تنبیه بدنی کودک از منظر روایات»، ۱۳۹۷، تأمل، بهار و تابستان ۱۳۹۷، شماره ۲۶

۱۴۲- شاملی، نصرالله، مقاله «بررسی حدود و ثغور تنبیه، تعزیر و تأدیب کودک در فقه امامیه»، فصلنامه مطالعات فقه و حقوق اسلامی، شماره ۲۵، ۱۳۹۰.

۱۴۳- ابوذر صانعی، مقاله « بررسی فقهی قلمرو اجرای تعزیر و تادیب کودک»، مجله مطالعات فقه و حقوق اسلامی، شماره ۲۰، تابستان ۱۳۹۸.

۱۴۴- علی اکبری احسان و همکاران، مقاله « واکاوی مجازات‌های کودک از منظر فقه امامیه»، پژوهش نامه فقه و حقوق اسلامی، سال چهارم، شماره هفتم، سال چهارم، بهار ۱۳۹۰.

۱۴۵- غلامی، توحید و جمال بیگی، مقاله « تنبیه بدنی کودکان در آموزه‌های فقهی»، قوانین داخلی و اسناد بین المللی، فصلنامه علمی و پژوهشی فقه و مبانی حقوق، شماره ۱۲، ۱۳۹۱.

۱۴۶- قبله‌ای خوئی، خلیل، مقاله « تعزیر یا تادیب کودکان بزهکار»، فصلنامه دیدگاه حقوقی دانشکده قضایی، شماره ۳۷، ۱۳۸۴.

۱۴۷- موسوی بجنوردی، محمد، مقاله « کودک آزاری»، فصلنامه علمی و پژوهشی حقوق و علوم سیاسی، شماره ۳، ۱۳۸۶.

۱۴۸- موسوی، عباس، مقاله « تنبیه کودک از نگاه فریقین، مجله مطالعات فقه تربیتی»، سال اول، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۲.

۱۴۹- نقوی، اعظم، « مقایسه ویژگی‌های رفتاری دانش آموزان آزاردیده و عادی شهر اصفهان» فصلنامه تربیتی و روانشناسی، شماره ۲۲، ۱۳۸۴، دانشکده فردوسی مشهد.

- سایت:

۱۵۰- کتابخانه فقاقت

۱۵۱- پرتال جامع علوم انسانی

۱۵۲- علم نت

- نرم افزارها:

۱۵۳- جامع الاحادیث نور

۱۵۴- جامع الفقه نور

۱۵۵- لغت نامه قاموس نور

